

Allround beheersing tegen teutoonse grondigheid

De confrontatie tussen Translator en Canton

Als je Canton en Translator met elkaar vergelijkt, krijg je zo iets als klein duimpje en de reus. Translator uit Hilversum is een in alle opzichten bescheiden firma, terwijl Canton de typisch grootte en grondige kenmerken heeft van een Duitse firma. Met de Impact 20 en de SL-500 begeven Translator en Canton zich in hetzelfde marktsegment. Verhouden deze twee luidsprekers zich ook als klein duimpje en de reus? Jan de Kruijff doet verslag:

Een belangrijk kenmerk van de 600-gulden prijsklasse is dat er vrijwel onvermijdelijk sprake is van een compromis. De smaak van de ontwerper en de 'huisstijl' van de fabrikant zijn factoren die een belangrijke rol spelen. En die tot opmerkelijke verschillen kunnen leiden. Fraaie voorbeelden daarvan zijn de Translator Impact 20 en de Canton SL-500. Beide luidsprekers hebben hun charmes, maar ook wat minder sterke punten. De keuze is afhankelijk van persoonlijke smaak en muziekvoorkeur.

CANTON SL-500

Om een parallel met de voetbalterij te trekken: zoals de trainer een zwaar stempel drukt op de prestaties van het team, bepaalt de luidsprekerontwikkelaar in hoge mate de 'sound' van een luidspreker. Het wereldje van de luidsprekerontwerpers is echter vrij klein, en zoals trainers regelmatig van ploeg

veranderen, wisselen luidsprekerontwerpers soms van firma. Daaruit resulteren vaak boeiende eindproducten, zoals we uit lange ervaring met Engelse en Duitse luidsprekers weten. Zo werd het 'klinkend gezicht' van Canton jarenlang bepaald door Klaus Dotter. Hij vertrok met medeneming van zijn -figuurlijk gezegd- scherp geprofileerde, wat uitdagende en licht agressieve gezicht om plaats te maken voor een rondborstiger, goedemolker Beier, die ondermeer de onlangs gelanceerde SL-serie ontwierp. Deze bestaat uit drie modellen, de 500, 600 en 700. We testten de kleinste van dit drietal. De SL-500 heeft een inhoud van 34 liter, en is volgens de fabrikant

geschikt voor ruimtes tot 40m. Qua prijs ligt de 500 tussen Cantons Karat 20 en Fonum 400 en de Karat 30 en Fonum 600.

CONSTRUCTIEDETAILS

Nieuwe ontwerper of niet, de typische Canton huisstijl is gebleven. Kenmerkend zijn een stevige houten kast van sterk verduicht en resonantiearm materiaal, de afwerking met zwarte structuurlak en een licht gebeld, afneembaar metalen front. Ter voorkoming van ongewenste interferenties en reflecties zijn de kastranden aan de voorzijde afgerond. De luidsprekerchassis stammen alle uit eigen fabriek. De SL-500 bevat een vrij kleine 17 cm.

pronyl of propyleen) conus, die uitmunt door een grote inwendige demping. Voor het hoog is voorzien in een 25 mm aluminium/mangaan dometweeter met een toet in het supersonische doorlopende lineariteit. Canton liet hiermee het eerder gebruikte titanium los. De tweeter is voorzien van een soort voorgeplaatste diffusor. De kooi van de woofer munt uit door stevigheid en ook de magneet maakt een krachtige indruk. Beide eenheden zijn normaal symmetrisch op het frontpaneel gemonteerd, zonder rekening te houden met fasekwesties. De fabrikant is merkwaardig karig met specificaties. Over de kantelfrequentie van het wisselfilter (ergens rond de 2kHz vermoedelijk) en de flanksteilheid (12dB/octaaf) wordt niets vermeld. Om te zorgen dat de betrekkelijk

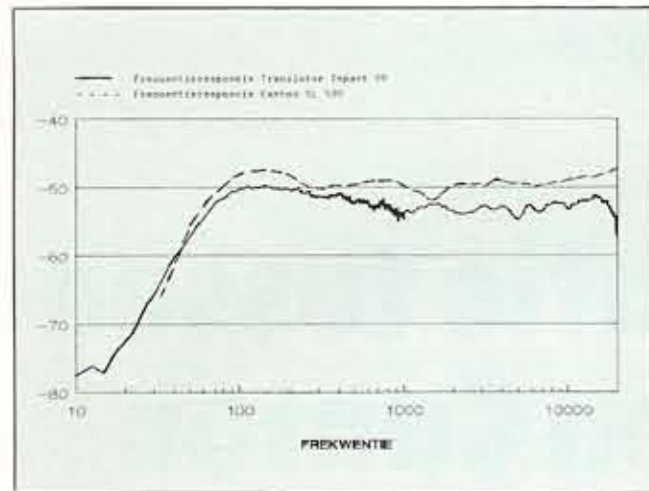

Fig. 1

kleine woofer niet te snel de geest geeft, koos Canton voor een basreflex systeem. Bekrachtiging van het laag wordt verkleerd door optelling van de aan de achterkant van de conus opgewekte trillingen via een goed afgestemde poortopening. De poort is brievenbusachtig uitgevoerd en ter vermindering van luchtstroomgeruis met lucht-doorlatende schuimstof gevuld.

TRANSLATORIMPACT 20

Bij het construeren van het momenteel op één na kleinste model uit de Impact serie hield Hans Baan vast aan beproefde uitgangsprincipes zoals een lage

Q-factor, homogene spreiding van midden en hoog zonder 'spronggedrag', een zo goed mogelijk rond de 0-linje slingerend faseverloop en een gedynamisch gedrag. Lang niet alle luidsprekerfabrikanten vermelden deze letterlijk (mede) kwaliteitsbepalende Q-factor. Deze geeft getalmatig aan in hoeverre een systeem natrilt wanneer het muzieksignaal plotseling stopt. Voor een systeem met een Q-factor van 0,5 geldt per definitie dat het niet of nauwelijks resonneert, en dus een voorbeeldig impulsgedrag heeft. Met een waarde van 0,7 scoort de Impact 20 in deze discipline meteen heel goed. Om afwijkingen rond de 2,5kHz

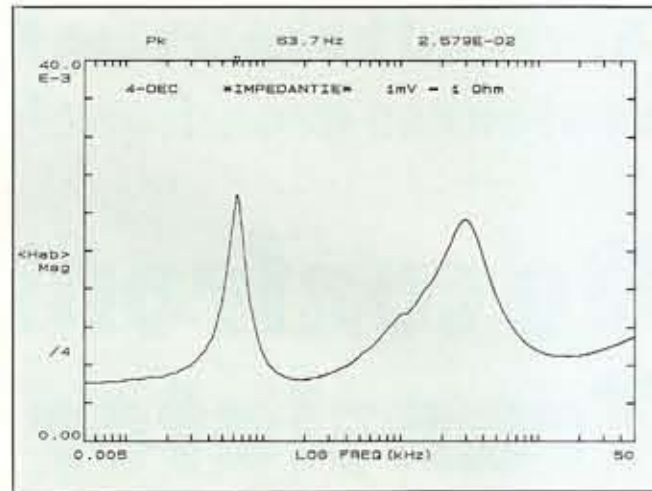

Fig. 2

wisselfrequentie te vermijden, werden een aantal bijzondere maatregelen getroffen. Zo werden de 22 cm woofer en de 25 mm textiel-dometweeter 'uit (verticale) lijn' gemonteerd. De tweeter werd ook wat naar achteren geplaatst, zodat de fase beter kloopt: de akoestische centra liggen nu keurig in één verticaal vlak. Dergelijke maatregelen komen een stabiel en nauwkeurig stereobeeld ten goede. De woofer heeft een speciaal ontwikkelde conus en een zware, krachtige magneet. Er kunnen fiksere amplitudes worden verwerkt, en er blijft ruimte voor flink wat dynamische reserves. De grotere conusdiameter en kastinhoud gecombineerd met

een gesloten kast, zorgen in vergelijking met de Canton voor een wat dieper doorlopend laag. Hier dus geen basreflex, maar een drukkamer, die hoop wettigt op een droge, strakke basweergave. Het wisselfilter overigens veroorzaakt dankzij z'n eenvoudige 6dB/octaaf opzet ook geen fasefouten van betekenis. En de bewust niet te laag gekozen nominale impedantie is vriendelijk jegens versterkers.

Bij de constructie van de stevige, geheel houten behuizing zijn geen compromissen aangegaan. Het textielfrontje is naar wens afneembaar; van afgeronde hoeken is hier echter geen sprake. Wel heeft de koper de keus uit een goedkope noten uitvoering en een f.50 - duurdere '20 in essen, zwart of wit. Tot zover de uiterlijkheden en constructieve details van dit duo uit Hessen en Hilversum.

METINGEN

Bij beide luidsprekers vertonen de geplotte frequentiecurves uit fig. 1 een mooi linear verloop. De Translator heeft een minder opvallende built in het laag en is verder wat terughoudend in de relatie tussen laag, midden en hoog. Gelukkig loopt de curve naar het hoog niet duidelijk op. Op grond van deze beelden is van de Canton een wat gullere bas en een energiek midden en hoog te verwachten. Uit de impedantiecurves (fig. 2) vallen om te beginnen de met de resonantiefrequentie samenvalende pieken in het laag af te leiden: voor de Canton ligt die bij 68,3 Hz, voor de Translator bij 63,7 Hz. De tweede, mildere (in dit geval zuiver elektrische) piek valt in het overgangsbied

Specificaties

Type:	Canton SL-500	Translator Impact 20
Principe:	basreflex	gesloten drukkamer
Chassis woofer:	170 mm	220 mm
tweeter:	25 mm	25 mm
Wisselfilter/overg.freq.:	5,6 V	2,5 kHz, 6 dB/octaaf
Gevoeligheid (86 dB/3 m):	80/110 W	3,6 V
Belastbaarheid:	101 dB	50/200 W
Max. geluidsdrankniveau:	4 Ω	99 dB
Nominale impedantie:	14,6/3,0 Ω	8 Ω
Max./min. impedantie:	68,3 Hz	zie curve
Resonantiefrequentie:	zie fig. 1a	63,7 Hz
Fasekarakteristiek:	10 mm²	zie fig. 1b
Max. spoerdikte:	—	zie fig. 2
Beveiliging:	—	10 mm²
Regelmogelijkheden:	—	—
Afwerking/kleuren:	zwart	noten, essen, zwart of wit
Afmetingen:	260 x 430 x 270 mm	530 x 240 x 250 mm
Gewicht:	—	11 kg
Serienummers:	723600/723876	20900131/2
Verkoopprijs per stuk:	f.595,-	f.549,-
Importeur:	Amroh, Muiden; 02940-15350	Translator, Hilversum; 035-217851

tussen woofer en tweeter. Met een minimum van bijna 3 ohm is de Canton wat kritischer dan de typisch als 8 ohms luidspreker ontwikkelde Translator. Interessant zijn ook de flankerende curves van de Translator. De fasekarakteristiek van de impedantie (fig. 3) laat een keurig linear verloop zien: zo hoort het en zo kan het als men zorg besteedt aan faseproblemen. In fig. 4 is in de bovenste helft nog eens de amplitude/frequentiekarakteristiek weergegeven: mooier, lineairder nog weer dan in de andere, geplotte curve uit fig. 1. Daaronder het alweer keurig linear verloopende fasegedrag. Bij de interpretatie van deze figuren moet wel in aanmerking worden genomen, dat het gebied onder de 300Hz niet meetelt. Op het punt van gevoeligheid scoort het tweetaal naar verwachting, maar een wezenlijk punt is dat verder niet: schone versterkerenergie staat tegenwoordig immers altijd in ruime mate ter beschikking. Ook op het punt van belastbaarheid hoeft men zich geen zorgen te maken. Tijdens normaal gebruik kunnen beide luidsprekers een stootje verdragen. Vooral het incasseringvermogen van de ruim gedimensioneerde Translator is rijkelijk groot. Hoewel de meetresultaten voor wie ze kan interpreteren al veel verraden over de klankeigenschappen van het duo, vallen daarover pas echte conclusies te trekken bij de...

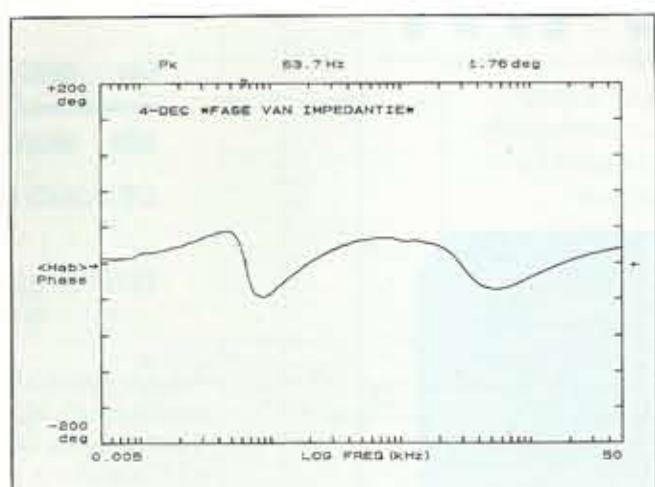

Fig. 3

akoestische instrumenten. Meer concreet op materiaal van het Concertgebouw orkest, de Weners en de Berliners onder Haitink, Ashkenazy, Järvi en Abbado, op brokken strijkwarteliteratuur van het Berg- en Tokiokwartet, op pianosoli van Pollini, Kocsis, Argerich en Zimmermann en op de vocale inbreng van Ameling, Norman, Bär en Fischer-Dieskau. Met een beetje goede wil kunnen de Canton en de Translator met hun 30 tot 40 liter nog doorgaan voor grotere boekenklankluidsprekers. Maar omdat het terwille van een goed gedefinieerd en onverkeerd klankbeeld het beste is om de luidsprekers vrijstaand te gebruiken, plaatsten we ze keurig (en stevig) op een voet, zodat de tweeters zich globaal op oorhoogte bevonden.

De eerste vaststelling, die zich al luisterend opdringt, is dat een met zorg uitgelijnd tweewegsysteem ook bij wat

van die wat lagere bassen waarschijnlijk ook, maar van meer precisie is geen sprake. Juist op dat punt is een drukkamer altijd nog beter. We stuiten hier wat de Canton betreft dan ook op een lichte discrepantie: kwantitatief is er niets op de basweergave aan te merken; die lijkt wat rijker dan bij de Translator, maar hij is ook weker, wolliger en minder droog. Contrabassen en grote trom klinken wat weinig gedifferentieerd en contourloos. Het laag neigt bij zware geluidsdoosering ook wat eerder tot dreunen. Daartegenover staat een uiterst scherp omlijnd en heel alert midden en hoog. Dat het midden zo ferm en onverkleurd is, is mede te danken aan de goede inwendige consuedemping. Het presencegebied is sprankelend, de spraakverstaanbaarheid uitstekend maar afhankelijk van het aangeboden materiaal - soms met een lichte tendens tot sisklanken. De sterkte, vliesdundheid en hardheid van de met een krachtige magneet en een smallere lichtspleet uitgeruste dometweeter worden bij Canton vertaald in meer rendement en een beter impulsgevoel. Inderdaad is de tweeter erg snel en nauwkeurig in zijn reacties. Hij klinkt uiterst analytisch. Gelukkig is het van vroeger bekende, voor Canton kenmerkende nogal snijdende hoog door de nieuwe ontwerper wat teruggenomen in kwantiteit. Het klinkt nu gelukkig veel minder opdringerig en beter geproportioneerd. Het maakt dat met plezier langdurig naar deze Can-

tons kan worden geluisterd, waarbij men met goed programma materiaal dankbaar is, dat het zo fraai wordt opengelegd. Sopraanstemmen en violen in het hoogste register klinken zonder stress. Pas in fortissimi krijgen ze een wat kil, metalg karakter. Hetzelfde geldt voor slagwerk, dat briljant flonkert zonder nodeloze scherpte, tot dat het ineens luid uithaalt en te fel dreigt te worden.

Wat de ruimtelijke projectie betreft, voldoet de Canton heel goed met een over een breed front, redelijk in de diepte afgebeeld klankpatroon, dat behoorlijk stabiel is. Ongeacht de aangeboden muziek en spraak bleven de klankverschillen tussen de Canton en de Translator bestaan bij vergelijking. Niet alleen zijn de bassen bij Translator slanker, scherp geprofileerd, droger, gefundeerder, ze zijn ook afgezien van het allerlaagste octaaf in voldoende mate gedoseerd. Op deze stevige basis is een mooi onverkleurd, dus aangenaam, duidelijk ook wat warmer en toch rijk gedetailleerd midden en een levendig, onopdringerig hoog gebouwd. Het middengebied mist juist ook bij luider mu-

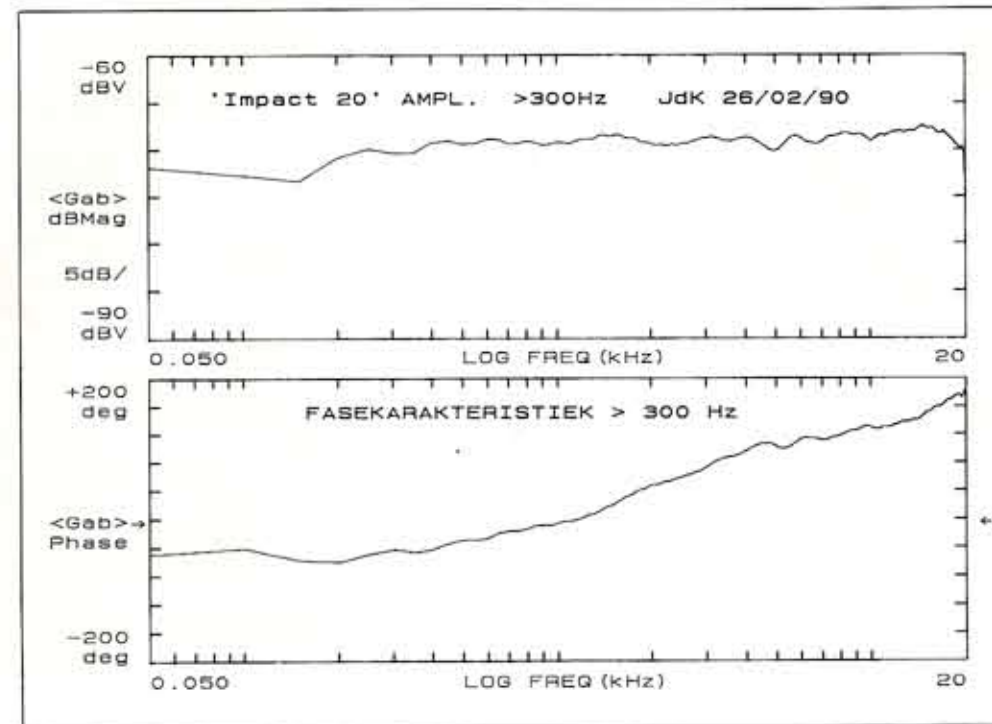

Fig. 4

goed evenwicht heerst, het geluid is mooi plastisch en eerlijk met enige prettige warmte. Die eerlijkheid en warmte gaan niet ten koste van frisheid, snelheid en levendigheid. Het keurige fasegedrag manifesteert zich in de vorm van een markant rustig en stabiel stereobeeld met een weldadig goede lokalisatie van instrumenten en stemmen en veel licht rond het podium. Bij goede opnames waant men zich in een luidsprekerloze ruimte.

Zeker bij weergave van klassieke muziek doet hij sympathieker aan, terwijl de Canton juist bij pop en jazz meer schittert. Op grond van leeftijd, muzikale voorkeur en aan het concertleven getoetste muziekpraktijk hebben we bij intensief en langdurig gebruik een lichte voorkeur voor de Translator. In overdrachtelijke zin levert de Translator een wat betere vertaling van hetgeen we uit de muzikale werkelijkheid kennen en wat we als ideaalbeeld voor oren hebben. Maar we hebben ook veel respect voor de analytisch-ont-hullende kwaliteiten van de Canton.

CONCLUSIE

De Canton neigt duidelijk tot meer Pruisische dan Hessische precisie en trose geldingsdrang. De '500 is redelijk fel, snel en temperamentvol in zijn uitingen, al heeft het laag enige moeite

LUISTERTEST

Een bekende Engelse hiFi-ontwerper zei eens: "Als U 's avonds moe van uw werk thuiskomt, en U zet liever Uw TV dan uw installatie aan, dan is er iets mis met Uw muziekinstallatie". Het lijkt voor de hand liggend om de schuld bij de luidspreker en zijn opstelling te zoeken. Aangesloten op een Denon DAP-5500/Onkyo M-5090 versterkercombinatie en gevoerd door een Sony CDP-557ESD CD speler lieten we de luidsprekers eerst een poos inspelen voordat we serieus gingen beoordeelen. Dat gebeurde met gebruikmaking van behoorlijk muziek materiaal. We hebben niets tegen elektronische drumcomputers en synthesizers, maar om althans enigerlei natuurlijke referentie te hebben, baseerden we ons op goede opnamen van

ziekweergave de neiging tot hardheid van de Canton; menselijke stemmen blijven sympathieker, onopdringeriger, het hoog klinkt wat fluweliger zonder terughoudend of zoetelijk aan te doen. Hier is sprake van een goed uitgelijnd klankpreparatie: er is niets teveel of te weinig; een

om even vlot en nauwkeurig mee te komen. Gevoel voor overstating in midden en hoog is de '500 niet geheel vreemd. Hij is gehoormatig spectaculair, analytisch en briljant. De Translator ademt een meer voorname terughoudendheid, is gemakkelijk, maar verdoezelt niets. Het klankspectrum is egaal en minder karakteristiek; het heeft charme en natuurlijk

aan elkaar gewaagd zijn. Persoonlijke smaak en muziekvoorkeur zullen van doorslaggevend belang zijn bij de uiteindelijke keuze. Wie niet over één nacht ijs wil gaan, kan eventueel nog vergelijkingen maken met door een ander klankkarakter gekenmerkte luidsprekers uit globaal dezelfde prijsklasse als de Audiolab Cantor, Triade 5, JK Optima 5, B & W DM 570 en KEF C55.

De Translator is voornam terughoudend, de Canton is meer spectaculair.